

ŽURNALISTICKÉ ŽÁNRE VO FRANCÚZSKU – III (komentujúce žánre)

DANUŠA SERAFÍNOVÁ

Kľúčové slová: komentujúce žánre – naratívny komentár – explikatívny komentár – interpretačný komentár – expresívny komentár – úvodník – rozbor – obzor tlače – kritika – glosa – kronika – karikatúra – pamflet – otvorený list

Ako napovedá už sám názov, cieľom tretej, záverečnej časti pokračovania o žurnalistických žánroch vo Francúzsku je priblížiť čitateľom *Otázok žurnalistiky* chápanie tých žurnalistických žánrov, ktorých základom je komentovanie. I v tejto časti, ako v oboch predchádzajúcich, sa opierame o práce teoretikov žánrológov žurnalistickej vysokej školy CFPJ v Paríži, určené predovšetkým poslucháčom tejto školy, ale aj širšej odbornej verejnosti. Kým práce Michela Voirola a José de Brouckera prinášajú v kocke základnú teóriu komentujúcich žánrov, kniha Henriho Montanta (85 strán) je venovaná výlučne im. Na rozdiel od prvých dvoch prác je kniha *Commentaires et humeurs* venovaná pamiatke M. Voirola skôr akýmsi zamyslením nad týmito žánrami bohato ilustrovaným príkladmi, ktoré, ako uvádza autor, „boli vybrané pre ich stavbu a pre ich štýl, a nie pre ich idey, ktoré sú v nich obsiahnuté“¹. Poslúži preto skôr čitateľovi s prehľadom v základnej teórii komentujúcich žánrov.

M. Voirol ku komentujúcim žánrom zaraďuje úvodník, rozbor, kroniku, kritiku, glosu, okrúhly stôl, polemiku, pamflet, otvorený list, obzor tlače, listy čitateľov, voľnú tribúnu... Podľa J. de Brouckera sem patria ideové príspevky, ako sú úvodníky a tribúny, príspevky expertov, t.j. kritiky a humorné príspevky – glosy, karikatúry a kroniky. H. Montant do svojej koncepcie komentujúcich žánrov zahrnul glosu, fejtón, satiru a pamflet, echá a klebety, úvodník, kroniku, kritiku, rozbor a obzor tlače. Traja autori, tri rôzne poradie komentujúcich žánrov, tri rôzne šírky a hĺbky záberu. Spoločná pre všetkých troch autorov je tá skutočnosť, že komentár nechápu ako žurnalistický žáner, ako je to v našej teórii žánrov, ale ako metódu, ktorá je základom celej škály komentujúcich žánrov.² Skôr ako J. de Broucker i H. Montant pristúpia k vlastnej teórii jednotlivých žánrov, venujú pozornosť tzv. zlatému pravidlu žurnalistiky o oddeľovaní informácie a komentára. J. de Broucker venuje tomuto fenoménu celú jednu kapitolu.³ Konštatuje, že jedným zo základných princípov redigovania je princíp oddeľovania informácie a komentára. Pravidlo je však jedna vec, a prax druhá. J. de Broucker si kladie otázky, čo je to vlastne informácia z konceptuálneho hľadiska, čo je to komentár a ako ich možno formálne oddeliť. H. Montant sa na tento problém pozerá obraznejšie. Informačné žánre a komentujúce žánre prirovnáva k Montekom a Kapuletom. Rodiny

1 MONTANT, H.: *Commentaires et humeurs*. Billets, éditoriaux, critiques, pamphlets, chroniques, échos... Paris, Les Guides du Centre de formation et de perfectionnement des journalistes 1994, s. 8.

2 José de Broucker vo svojom *Manuel pratique de l'information et écritures journalistiques*, Paris, Les Éditions du Centre de formation et de perfectionnement des journalistes 1994, na s. 203 sa zmieňuje o komentári ako o žánri len jednou vetou: „Volá sa jednoducho komentár, keď vyjadruje názor redaktora na margo informácie, o ktorej on sám alebo oddelenie, v ktorom pracuje, referujú inde.“

3 Tamže, kapitola X., s. 117–124.

Romea a Júlie sú znepriatelené, nemôžu sa však bez seba zaobiť. Pripomína zásadu anglosaskej tlače – „fakty sú sväté a komentáre voľné“,⁴ z ktorej vyplýva, že žánre miešať netreba. Oddeľovanie informácie a komentára však považuje tak trochu za umeľé. Podľa neho nie je problém oddeliť technicky realitu udalosti od jej interpretácie. Lenže oddelí použité typografické znamienko naozaj informáciu od komentára? Je informácia skutočne až taká objektívna? Kde je subjektivita výberu faktov a ich usporiadania? V tejto súvislosti pripomína slová Huberta Beuve-Méryho, zakladateľa významného francúzskeho denníka *Le Monde*, ktorý povedal: „Objektívnosť nejestvuje, jestvuje len nezainteresovaná subjektívnosť.“⁵

Michel Voirol⁶ chápe komentujúce žánre ako žánre, ktorých cieľom je rozvinúť myšlienky, priniesť názor, potvrdiť postoj. Hoci komentár, upozorňuje M. Voirol,⁷ je jednoznačne subjektívny, nech už sa vyskytne v akomkoľvek príspevku, vyžaduje si striktnú objektívnosť štúdia, pozorovania a výpovede o faktoch, ktoré sú podrobené analýze a ktoré sa posudzujú. Žurnalista nemá právo fakty deformovať ani ich maskovať.

Najširší priestor komentáru ako metóde z uvedených autorov venuje José de Broucker.⁸ Rozlišuje *naratívny, explikatívny, interpretačný a expresívny komentár*. Pod *naratívnym komentárom* chápe komentovanie naživo rôznych športových podujatí, slávnostných ceremónií atď. v rozhlase a televízii. V tomto prípade komentár nie je ničím iným ako reportážnym opisom dojmov a pocitov a ako taký patrí k informačným žánrom. *Explikatívny komentár* podľa J. de Brouckera slúži na objasnenie faktu, na ulahčenie jeho chápania ponúknutím komplementárnych informácií situovaných v čase a priestore, ktoré prinášajú podrobnosti. Sú však i také fakty, podotýka autor, ktoré chcú byť dekodované, transponované do jazyka verejnosti, s ktorou chceme komunikovať, v takomto prípade žurnalista robí skôr preklad ako komentár. Napríklad pri popularizácii vysoko odborných textov.⁹ J. de Broucker si uvedomuje, že toto jeho nazývanie komentára explikáciou alebo prekladom je trochu zvláštne, lebo ide o dva bežné spôsoby, ako robiť kvalitnú žurnalistiku.¹⁰ *Interpretačný komentár* podáva interpretáciu faktu, aby mu dal zmysel, ktorý sa pokladá za správny spomedzi možných. Žurnalista v ňom dodáva vlastné chápanie predmetu... *Expresívny komentár* vyjadrí mienku, hodnotiaci úsudok, postoj. Tento komentár býva predmetom osobitného príspevku, ktorým môže byť úvodník, tribúna, otvorený list, kritika, glosa, karikatúra a pod. Je to práve expresívny komentár – upozorňuje J. de Broucker –, ktorý by mal podliehať zlatému pravidlu o oddelení žánrov.¹¹ Nemá čo hľadať v in-

4 MONTANT, H.: c. d., s. 9.

5 Tamže, s. 10.

6 VOIROL, M.: Guide de la rédaction (4e édition revue et augmentée). Paris, Les guides du Centre de formation et de perfectionnement des journalistes 1992, s. 61.

7 Tamže, s. 61.

8 BROUCKER, J. de: c. d., s. 199, 201.

9 Popularizáciou sa zaoberá aj M. Voirol, c. d., s. 70. Popularizovať podľa neho znamená: – Zasiahnúť čitateľa použitím jeho slovníka a prekladom, resp. vysvetlením úzko špecializovaných termínov. – Konkretizovať výpoveď použitím príkladov spájajúc idey s faktami. – Vylúčiť redundancie bežné v tomto type textu. – Overiť si záujem o príspevok. – Vylúčiť možné prekážky pri čítaní. – Používať málo číslíc. – Využívať rôzne roviny čítania: rámčeky, ilustrácie, infografiu. – Písať krátke vety. Vyhnúť sa treba všeobecnému úvodu, nadbytku upresnení, abstrakciám a vysvetleniam, ktoré čitateľa nezaujímajú, pretože niečo hovoria len úzkemu okruhu špecialistov.

10 Tamže, s. 201.

11 Tamže, s. 201.

formačných príspevkoch. Opak je možný, informácia môže mať miesto v komentári. J. de Broucker sa v tomto kontexte zaoberá aj vzťahom komentára a informácie. Komentár každého druhu by sa podľa neho mal v novinách vyskytnúť len v súvislosti s aktuálnou informáciou, ktorá mohla dať podnet na jeho napísanie.

Kvalita komentujúceho príspevku, v tejto veci sa menovaní francúzski žánrológovia zhodujú, závisí od kompetentnosti komentátora v predmete, ktorým sa zaoberá. Skôr ako vysloví názor, úsudok či zaujme postoj, musí byť o veci dobre informovaný. Autorita komentátora – píše J. de Broucker – sa viaže s vierohodnosťou informátora.¹²

Pri širokom registri komentujúcich príspevkov – od ideových cez expertízne až po humorné – jediným spoločným dištinktívnym znakom týchto príspevkov s výnimkou úvodníka je podpis.

Ideové príspevky

Komentujúce príspevky s ideovým obsahom možno rozdeliť do troch skupín. Príspevky, ktoré prinášajú názor, postoj, stanovisko redakcie, resp. žurnalistu (úvodník, rozbor, obzor tlače), besedy založené na dialógu medzi žurnalistom a pozvanými osobami (okružly stôl) a príspevky, ktoré vyjadrujú názor zvonka (prehľad tlače, listy čitateľov a voľná tribúna). Najširšiu pozornosť venujú M. Voirol, H. Montant a napokon aj J. de Broucker úvodníku a rozboru. Ostatným žánrom tejto skupiny sa venujú len okrajovo, resp. sa im nevenujú vôbec. Obzoru tlače sa napríklad venuje len H. Montant, okružly stôl definuje len M. Voirol. J. de Broucker zaradil vo svojej učebnici prehľad tlače a listy čitateľov medzi informačné žánre zo spoločných prameňov.¹³

Úvodník. Vyjadruje oficiálne stanovisko novín. Podľa H. Montanta ide o stanovisko majiteľa novín, ktorý „vo svojej veľkej láskavosti deleguje svoje myslenie šéfredaktorovi a ten ďalej vedúcim oddelenia“...¹⁴ Až na výnimky komentuje už známe informácie, vysvetľuje a argumentuje, aby dospel k záveru. Teoreticky by sa mal úvodník angažovať len v udalostiach mimoriadnej dôležitosti, akými sú napríklad voľby či pluralita informácií. Vo francúzskej žurnalistickej praxi sa však deje niečo iné. H. Montant s poľutovaním upozorňuje na to, že v poslednom čase sa úvodník zmenil na akúsi každodennú kroniku, kde možno nájsť napríklad i podporu alebo odmietanie nejakého filmu. Úvodník má podľa neho časté miesto v podnikovej a lokálnej tlači, kde v ňom „riaditeľ podniku tvrdí, že časy sú ťažké, ale recesia bude prekonaná a starosta neprestajne pracuje pre blaho spoluobčanov“...¹⁵

Úvodník pre H. Montanta je však žánrom par excellence, v ktorom každá čiarka má svojej miesto. V úvodníku nemožno tolerovať ani najmenšiu slabosť slovníka. Treba hľadať najvhodnejšie slovo, najjadrovejšiu vetu. Aj M. Voirol v tejto súvislosti zdôrazňuje, že jazyk úvodníka má byť jasný, jadrný, ale nikdy nie nafúkaný. Možno začať záverom a následne ho zdôvodniť, prípadne zopakovať ho na konci príspevku v inej podobe.

¹² Tamže, s. 203.

¹³ Tamže, s. 151, 153.

¹⁴ MONTANT, H.: c. d., s. 43.

¹⁵ Tamže, s. 43.

Z technického hľadiska úvodník vo francúzskej tlači býva spravidla vysádzaný tučnými písmenami, často je v rámečku. Nachádza sa na privilegovanom mieste na prvej strane vľavo pod názvom v denníku a na prvej z redakčných strán v magazíne. Úvodníky vo Francúzsku spravidla píše špička úvodníkárov, ktorí podľa H. Montanta citujú jeden druhého a len ťažko dávajú priestor iným talentom. H. Montant v tomto kontexte uvádza starú známu pravdu, ktorá hovorí, že „žurnalista nech je akokoľvek skromný, číta v novinách len svoj príspevok“.¹⁶

Rozbor. Podľa J. de Brouckera komentár najčastejšie nadobúda podobu rozboru.¹⁷ M. Voirol definuje žurnalistický rozbor ako príspevok vysvetľujúci aktuálny problém, ktorý sa odvoláva na dokumentáciu a na osobné znalosti, ktoré redaktor o veci má.¹⁸ Problém, o ktorom je reč, sa vysvetlí cez prizmu histórie, zemepisu, politiky, ekonomie, kultúry, zvykov, náboženskej príslušnosti atď. Skutočný rozbor však nie je len vysvetlením, ale dospeje k názoru, k prechodnému záveru, ktorý nie je ani stranícky, ani polemický. Ide teda o to, zhrnuje M. Voirol, aby sa pri príslušnej udalosti vysvetlili príčiny, preštudovali kontroverzné sily, ukázali blahodarné účinky, ktoré môže priniesť, no i riziká, ktorým môže vystaviť... Z toho všetkého treba vyvodiť záver vo forme prognózy alebo zaujatia stanoviska.¹⁹ H. Montant na margo tohto žánru zdôrazňuje, že v dobre zostavenom denníku budú alternovať čisto informačné príspevky ako krátka správa, report, referát alebo interview s analytickými príspevkami.²⁰

Obzor tlače. Hoci H. Montant v origináli používa termín *revue de presse*, ktorého doslovný preklad znie prehľad tlače, jeho výklad sa približuje tomu, čo naša teória chápe pod obzorom tlače. Francúzsky žánrológ vníma tento žánr ako panorámu najlepších komentárov z vybraných titulov tlače pospájaných textom, z ktorého je čitateľovi jasné, s ktorými názormi kolegov jeho autor súhlasí a ktoré odmieta.

Tribúna. Podobu tribúny podľa J. de Brouckera nadobúda komentár vtedy, keď obsahuje úvahu žurnalistu o téme, ktorá bezprostredne nesúvisí s aktuálnou informáciou.²¹

Okrúhly stôl definuje M. Voirol ako dialóg medzi dvoma partnermi, resp. ako besedu žurnalistu s viacerými partnermi. Partnerov, ako aj tému besedy zvolila redakcia. Noviny o nej informujú spôsobom, ktorý im vyhovuje.²²

Expertízne príspevky

Komentujúcim príspevkom expertízneho typu je podľa J. de Brouckera, M. Voirola i H. Montanta jednoznačne kritika.

Kritika. Pre M. Voirola²³ je kritika vlastne referátom, na konci ktorého žurnalista vysloví svoj vlastný názor na knihu, divadlo, film, obraz, koncert, atď. H. Montant konštatuje, že kritika bola literárnym žánrom prv, ako sa stala žánrom žurnalistic-

16 Tamže, s. 49.

17 BROUCKER, J. de: c. d., s. 203.

18 VOIROL, M.: c. d., s. 63.

19 Tamže, s. 64.

20 MONTANT, H.: c. d., s. 69.

21 BROUCKER, J. de: c. d., s. 203.

22 VOIROL, M.: c. d., s. 68.

23 Tamže, s. 67.

kým. Považuje ju za jeden z najvyhľadávanejších a súčasne najnenávidenejších žánrov.²⁴ Dáva ju do súvislosti najmä s knihami, divadlom, filmom, koncertmi, jednoducho s umením. J. de Broucker ide ďalej a pripomína, že industrializácia a diverzifikácia kultúrneho trhu viedli k tomu, že kritika sa začala zaoberať rozhlasovými a televíznymi reláciami, zvukovými a obrazovými záznamami, fotografiou. Postupne sa škála vecí a služieb, ktoré by sa mohli stať predmetom kritiky, rozšírila aj mimo oblasti kultúry na módu, turistiku, gastronómiu, vybavenie domácnosti, bankové služby a iné. J. de Broucker konštatuje, že žurnalistické komentáre sa nevenujú tak široko ideovým diskusiám vyvolaným politickými, ekonomickými, kultúrnymi, sociálnymi a inými informáciami, ale skôr kvalite výrobkov pri ich vstupe na trh.²⁵ O rozšírení kritiky na oblasť praktického života najmä prostredníctvom rubriek venovaných konzumácii sa zmieňuje aj M. Voirol.²⁶ Kritika, resp. jej pozitívne, negatívne či umiernené hodnotenie teda nenapĺňa a nevyprázdňuje len divadlá a galérie, ale aj pláže, reštaurácie, banky a podobne.

Podľa určenia J. de Broucker rozlišuje dva druhy kritiky – kritiku pre laikov a kritiku pre expertov. V žurnalistovi-autorovi kritik vidí J. de Broucker najskôr informátora, ktorého povinnosťou je v prvej etape čo najpresnejšie predstaviť novinku na trhu, ktorú pozná len časť čitateľov a v prípade predpremiéry spravidla len samotní žurnalisti. V druhej etape žurnalista-autor kritiky čo možno najpresnejšie zdôvodní svoje pozitívne a negatívne hodnotenie. V hodnotení vyjadrí obdiv, prekvapenie, sklamanie, odmietanie atď. Je skromný, no zároveň autoritatívny. Mal by byť odborníkom v oblasti kritiky.²⁷ M. Voirol pripomína, že kritik by mal mať široké a solídne vzdelanie, ale nemal by ním zmoriť čitateľa.²⁸

H. Montant sa zmieňuje o jazyku a štýle kritiky. Odporúča žurnalistom pri jej písaní pohrať sa so slovami a využívať slovné hračky. Od kritiky očakáva vybrúsený štýl.²⁹ Pascami, ktoré hrozia kritike, sú podľa H. Montanta sebauspokojenie, prázdnota prejavu a didaktizmus. Žurnalistovi-autorovi kritiky odporúča, aby bol úprimný. Má s mierou zaobchádzať s preklínaním a perfídnosťou a uvedomiť si, že život autora je často taký istý dôležitý ako potlesk kolegov.³⁰

Humorné príspevky. Francúzske výkladové slovníky definujú slovo humor (humour) ako citovú dispozíciu, ktorá dáva stavu našej duše príjemnú alebo nepríjemnú tonalitu.³¹ J. de Broucker a M. Voirol vnímajú ako príspevky s pozitívnym humorom glosu, karikatúru a kroniku, H. Montant glosu, fejtón, kroniku, echá a klebety. Naopak satira, pamflet a otvorený list, ktorými sa podrobnejšie zaoberá len H. Montant, heslovite M. Voirol a okrajovo (otvorený list) J. de Broucker, patria k humorným príspevkom s agresívnym tónom.

Podľa J. de Brouckera humorné príspevky využívajú expresívny komentár, ktorý v nich nevyjadrí ani ideu, ani názor, ale náladu mysle.³² Za kráľa humorných príspev-

24 MONTANT, H.: c. d., s. 59.

25 BROUCKER, J. de: c. d., s. 205.

26 VOIROL, M.: c. d., s. 68.

27 BROUCKER, J. de: c. d., s. 205.

28 VOIROL, M.: c. d., s. 67.

29 MONTANT, H.: c. d., s. 59.

30 Tamže, s. 61.

31 Petit Larousse en couleurs. Paris 1980, s. 464.

32 BROUCKER, J. de: c. d., s. 207.

kov všetci traja žánrológovia jednoznačne považujú glosu, hoci sa rozchádzajú v názore na jej dĺžku a dĺžku jej titulku.

Glosa.³³ Stručný príspevok, ktorý humorne a ľahkým tónom hovorí o nejakom aktuálnom predmete. Obsahuje morálne poučenie, osobný komentár. Môže sa dotýkať rôznych oblastí. Jej námety sa rodia v každodennej praxi. Treba ju konzumovať ihneď, čas stiera zmysel textu. Podľa M. Voirola má spravidla 15 až 40 riadkov, titulok je krátky (2–3 slová).³⁴ J. de Broucker píše,³⁵ že tento žáner máva 10 až 15 riadkov a jeho titulok možno zredukovať až na jedno slovo, ktorého význam pochopíme iba po prečítaní textu, H. Montant³⁶ hovorí o približne 20 riadkoch a titulku pozostávajúcom z jedného jediného slova bez spojenia so záverom. Dodáva, že glosa sa píše spravidla od konca, ktorý je neobyčajný, paradoxálny, a pokiaľ možno vtipný. V prípade autorov glos J. de Broucker upozorňuje,³⁷ že nie každý žurnalista má ten dar ducha a pera, aby sa mohol stať ich tvorcom. Glosu nemožno písať na objednávku.

Kronika. Je žurnalistickým žánrom vo francúzskej tlači s veľmi dlhou tradíciou. H. Montant ju nazval „kráľovstvom ja“,³⁸ J. de Broucker „novinami v novinách prinášajúcimi osobné dojmy, postrehy a reflexie žurnalistu“. ³⁹ Jej charakteristickými znakmi podľa M. Voirola sú slobodná voľba predmetu, slobodná voľba tónu a individuálny štýl.⁴⁰ Titulok kroniky má niekoľko slov. Kronika nemá nadtitulok ani podtitulok. Kronikármi sú skúsení žurnalisti s vysokou schopnosťou syntézy, ktorí sa veľmi dobre vyznajú vo svojej oblasti – politika, ekonomika, kultúra, šport, burza atď. Dobrý kronikár podľa francúzskych žánrológov musí mať encyklopedické vzdelanie, zdravý sedliacky rozum a originálne pero. Navyše musí byť didaktikom, lebo sa obracia spravidla na „nevzdelancov“. Dobrý kronikár limituje použitie skratiek a historické referencie. Zato však hodne využíva metafory a prirovnania.

Karikatúra. O tomto humornom komentujúcom príspevku sa zmieňuje len J. de Broucker.⁴¹ Vidí v ňom príspevok, v ktorom ceruzka nahradila pero, ktorý podobne ako politickú kresbu možno rýchlo preletieť, a často má väčší dosah ako dlhé, učené písané komentáre. Podľa jeho mienky karikatúry môžu robiť len „skutoční žurnalisti, šibalskí a drží pozorovatelia, ktorých zmysel pre zodpovednosť je na výške ich talentu“. ⁴²

Echá a klebety⁴³ zaradil ku komentujúcim príspevkom iba H. Montant. Podľa J. de Brouckera a M. Voirola patrí echo, táto často indiskrétna informácia o zákulisí politického a spoločenského života, napísaná anekdotickým a pikantným tónom, k in-

33 V origináli billet, doslovne lístok. Jeho výklad sa najviac približuje našej glose a stĺpčeku.

34 VOIROL, M.: c. d., s. 68.

35 BROUCKER, J. de: c. d., s. 207.

36 MONTANT, H.: c. d., s. 11.

37 BROUCKER, J. de: c. d., s. 207.

38 MONTANT, H.: c. d., s. 51.

39 BROUCKER, J. de: c. d., s. 207.

40 VOIROL, M.: c. d., s. 66.

41 BROUCKER, J. de: c. d., s. 207.

42 Tamže, s. 207.

43 Používame preklad kalkom. Echo doslovne ohlas nezodpovedá chápaniu ohlasu v našej teórii žánrov, t. j. ako reakcie zvonka na uverejnený žurnalistický príspevok. (Podľa SERAFÍNOVÁ, D. a kol.: Terminologický slovník žurnalistiky. Bratislava, Alfa 1989, s. 129.) Echo v satirickom týždenníku *Le Canard enchainé* svojím obsahom pripomína skôr našu kurzívku či stĺpček.

formačným žánrom. H. Montant⁴⁴ naopak považuje echo za základnú molekulu komentujúcich žánrov, podobne ako základnou molekulou informačných žánrov pre neho je krátka správa. Echo nepresahuje desať riadkov. Jeho titulkom je kľúčové slovo. Má svoje rubriky podobne ako krátke správy. Je obľúbenou „jednohubkou“ čitateľov.

Humornými príspevkami, ktorých tón je zámerne útočný, sa podrobnejšie zaoberá – ako už bolo spomenuté – výlučne H. Montant, M. Voirol sa o nich iba zmieňuje. Zaraďuje k nim žáner s názvom *humeur* (doslovne humor), ktorého výklad najviac pripomína náš fejtón, ďalej satiru, pamflet a otvorený list.

Fejtón (*Humeur*) sa podľa H. Montanta zaoberá veľkými spoločenskými témami, ako sú korupcia strán, dvojaká justícia, ekologické problémy, vojny a masakry všetkých druhov... Vierohodný je len ten autor fejtónu, ktorý je skutočne úprimne presvedčený o závažnosti pranierovaného problému, a nie ten, ktorý sa len tak tvári. Fejtón treba písať na jeden dúšok, pripomína H. Montant.⁴⁵ Autor by si ho nemal prečítať, keď sa mu upokojí žľč. Mohlo by to viesť k tomu, že by stlmil svoje argumenty a kvalita fejtónu by tým utrpela. Za model tohto žánru považuje príspevok *J'accuse* francúzskeho spisovateľa Émila Zolu uverejnený v denníku *L'Aurore* 13. januára 1898, v ktorom Zola obvinil vládu, armádu, súdy a i. z justičného omylu odsúdením za špionáž kapitána Dreyfusa.

Satira. Pamflet. Otvorený list. Pri satire približuje H. Montant dva stupne jej písania. Prvý, pri ktorom sa využívajú invektívy, urážky, poharhanie a pod. a ktorý veľmi rýchlo unaví čitateľa, a druhý, pri ktorom sa falošné chválospevy, zdanlivé stotožnenie sa s názorom odporcu využijú na jeho zosmiešnenie. Tento stupeň si podľa neho vyžaduje úplnú a bezprostrednú spoluúčasť čitateľa, ktorý musí vedieť čítať aj pomedzi riadky.⁴⁶ Pri pamflete predpokladá v predprípravnej fáze širokú dokumentačnú prácu. Zdôrazňuje, že ten, kto sa chce vysmiať zo šašov, musí si zaobstarat všetky ich prejavy a príspevky či knihy. Následne musí doslova fagocytovať myslenie pána, resp. pani X. Y. a napísať príspevok tak, ako by ho napísali oni. H. Montant upozorňuje, že ide o dlhú a namáhavú prácu, pri ktorej sa treba vyvarovať anachronizmov.⁴⁷ Otvorený list, vysoko hodnotený literárnym svetom, má svoje miesto i v tlači. Využíva sa na udelenie výstrahy, na napomenutie – zriedkakedy na vyjadrenie pochvaly – verejnou cestou. Z čitateľov sa takto stanú skutoční svedkovia a sudcovia. Ak si má otvorený list získať priazeň, zdôrazňuje H. Montant, musí podať dôkaz o miernej opovážlivosti, dotýkať sa kontroverzných tém, vyhnúť sa osočovaniu. Nemá presiahnuť 3 000 znakov (t. j. 50 riadkov, pozn. autorky).⁴⁸ Aj dobré jedlo sa preje.

Prvá vec, ktorú naučia poslucháčov žurnalistiky, keď začnú študovať na CFPJ v Paríži, je písať inak, ako sa to učili na strednej škole či v prípravných ročníkoch na univerzite, t. j. žurnalisticky. Súčasťou tejto prípravy je i výklad teórie žurnalistických žánrov, ktorú sme v troch pokračovaniach v *Otázkach žurnalistiky* v základných črtách predstavili. Detailne vyložená a formou cvičení dôkladne natrénovaná teória žurnalistických žánrov je pre absolventov žurnalistiky na CFPJ jednou z hlavných záruk dobrého uplatnenia v žurnalistickej praxi.

Adresa autorky: doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc., katedra žurnalistiky FFUK, Štúrova 9, 811 02 Bratislava

44 MONTANT, H.: c. d., s. 37.

45 Tamže, s. 25.

46 Tamže, s. 28.

47 Tamže, s. 29.

48 Tamže, s. 36.

LITERATÚRA

- BROUCKER, J. de: Manuel de l'information et écritures journalistiques. Paris, Les Éditions du Centre de formation et de perfectionnement des journalistes 1995. 244 s.
- MONTANT, H.: Commentaires et humeurs. Billets, éditoriaux, critiques, pamphlets, chroniques, échos... Paris, Les guides du Centre de formation et de perfectionnement des journalistes 1994. 85 s.
- VOIROL, M.: Guide de la rédaction (4e édition revue et augmentée). Paris, Les guides du Centre de formation et de perfectionnement des journalistes 1992. 109 s.

Journalistic Genres in France III.

Danuša Serafínová

Key words: commentating genres – narrative commentary – exploktative commentary – interpretative commentary – expressive commentary – editorial – analysis – press review – criticism – glossary – caricature – pamphlet – public letter

The third and final part of the study about the journalistic genres in France explains to readers how French scientists understand that group of genres which try to evolve ideas, express an opinion and/or attitude. There are, on the one hand, ideal commentating genres such as editorial, ana-

lysis, press review etc., and, on the other hand, humorous genres with positive and/or negative accent such as glossary, chronicle, caricature, pamphlet, satire, public letter as well as certain kind of feuilleton.